

Міністерство освіти і науки України Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри
Г. І. Слосанська
«09» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
Галузь знань	<u>А Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>А6 Спеціальна освіта</u> (код і найменування спеціальності)
Освітня програма	<u>Логопедія</u> (найменування освітньої програми)
Мова навчання	<u>українська</u>

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна та спеціальна психологія» для студентів освітньої програми «Логопедія» спеціальності А6 Спеціальна освіта галузі знань А Освіта.

Розробник:

Козак Марія Михайлівна – асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Пацула Ірина Несторівна – викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Протокол № 2 від “09” вересня 2025 року.

Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Ганна СЛОЗАНСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Логопедія
2	Спеціальність	А6 Спеціальна освіта
3	Галузь знань	А Освіта
4	Ступінь вищої освіти	Бакалавр
5	Статус дисципліни	Обов'язкова
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	1
8	Семестр	1
9	Кількість змістових модулів	1
10	Форма підсумкового контролю	екзамен
11	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	6 кредитів
12	Загальна кількість годин	180
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 80, заочна форма – 40
14	Лекції (год.)	Денна форма – 30, заочна форма – 18
15	Семинарські заняття (год.)	Денна форма – 50, заочна форма – 22

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30% до 70%

для заочної форми навчання – 20% до 80%

2. Мета навчальної дисципліни

На сьогодні у зв'язку з посиленням інтеграційних процесів в освіті актуалізується необхідність посилити у підготовці майбутніх фахівців знання про труднощі, особливості навчання дітей з ненормативним психічним розвитком, оволодіння прийомами комплексної допомоги їм. Центром вивчення психології є діти та підлітки з різними порушеннями у соматичному, психомоторному, сенсорному, інтелектуальному особистісно-соціальному розвитку, які мають особливі освітні, медичні, педагогічні проблеми. Відтак, ці знання є базою для створення умов для оптимальної соціально-психологічної адаптації, професійного самовизначення таких дітей.

Саме тому метою навчальної дисципліни «Загальна та спеціальна психологія» є формування у здобувачів вищої освіти комплексного розуміння причин, типології та особливостей психосоціального, вікового розвитку дітей з органічними чи функціональними порушеннями, які утруднюють їх соціально-психологічну адаптацію, включення в освітній, соціальний простір та подальше професійне самовизначення. А також розвиток вміння виявляти, коригувати, попереджати дисбаланс між процесом навчання та розвитком дітей з порушеннями у психофізичному розвитку, формувати компенсаторні механізми їхньої психіки, надавати допомогу батькам, вчителям.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Логопедія» у ході вивчення навчальної дисципліни «Загальна та спеціальна психологія» у студентів необхідно сформувати **загальні і фахові (спеціальні) компетентності**, а саме:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК 3. Здатність застосовувати психологопедагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами, оцінювати її результати.

СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовлення, доцільно обирати методичне й інформаційнокомп'ютерне забезпечення.

СК 6. Здатність реалізувати персональні підходи у процесі надання послуг раннього втручання у сфері логопедії.

СК 7. Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК 10. Здатність до системного психологопедагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовлення.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

3. Результати навчання

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення осіб з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання, виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами загалом та порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителядефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РН 19. Аналізувати зміст, методи, особливості організації навчання, моделювати педагогічні явища та процеси, передбачати їх результати, виходячи з потреб, можливостей та труднощів дітей з мовленнєвими порушеннями.

Вивчення курсу «Загальна та спеціальна психологія» забезпечує досягнення здобувачами таких очікуваних результатів навчання:

4. Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна психологія

Тема 1. Психологія як наука та як професія

Основні аспекти психології як академічної дисципліни та професійної

діяльності. Вивчаються історія розвитку психології, її основні напрямки та школи (наприклад, психоаналіз, біхевіоризм, гуманістична психологія). Обговорюються методи дослідження в психології, включаючи експериментальні, кореляційні, спостережні та якісні методи. Також аналізується роль психолога в різних сферах діяльності: освіта, охорона здоров'я, бізнес, спорт, консультування тощо. Обговорюються етичні норми та професійні стандарти психологічної практики.

Тема 2. Відчуття. Сприймання. Увага

Ця тема охоплює фундаментальні процеси обробки інформації в організмі людини. Відчуття – це первинні реакції органів чуття на стимули з навколишнього середовища. Сприймання – це процес організації та інтерпретації сенсорної інформації, що дозволяє створювати осмислені образи реальності. Увага розглядається як процес вибіркового фокусування на певних аспектах досвіду, і її роль у ефективній обробці інформації. Обговорюються різні види уваги (сфокусована, розсіяна, постійна) та механізми її регулювання.

Тема 3. Мислення. Мовлення. Уява. Пам'ять

Ця тема присвячена когнітивним процесам, які забезпечують людську свідомість та інтелектуальну діяльність. Мислення включає різні види (логічне, критичне, творчі) та процеси (аналіз, синтез, оцінка). Мовлення розглядається як засіб комунікації та мислення, включаючи структуру мови, семантику та прагматику. Уява – це здатність створювати образи та концепції, які не присутні безпосередньо у сенсорному досвіді. Пам'ять поділяється на короткочасну та довготривалу, включаючи процеси запам'ятовування, збереження та відтворення інформації. Обговорюються фактори, що впливають на ефективність цих когнітивних процесів.

Тема 4. Емоції та почуття. Воля. Темперамент та характер. Здібності.

Емоційні та мотиваційні аспекти психіки людини. Емоції – це короткочасні реакції на стимули, які супроводжуються фізіологічними змінами та виражаються через поведінку. Почуття – це більш тривалі та складні переживання, які включають оцінку емоційних станів. Воля – це психічна властивість, що забезпечує контроль над діями та досягнення цілей, включаючи такі аспекти, як наполегливість, стійкість та самодисципліна. Темперамент визначає індивідуальні особливості реактивності та емоційності, тоді як характер формується під впливом соціальних та культурних факторів і відображає сталість поведінкових патернів. Здібності включають як вроджені, так і набуті навички, що впливають на успішність в різних сферах діяльності.

Тема 5. Психологія особистості

Ця тема присвячена вивченню структури, розвитку та функціонування особистості. Розглядаються різні теорії особистості, такі як психодинамічна, біхевіористична, гуманістична та когнітивна. Аналізуються компоненти

особистості: характер, мотивація, цінності, самооцінка, самосвідомість. Вивчаються процеси соціалізації, формування ідентичності та самореалізації. Обговорюється вплив генетичних, біологічних, соціальних та культурних факторів на розвиток особистості. Також розглядаються методи оцінки та вимірювання особистісних характеристик.

Тема 6. Психологічні особливості розвитку дітей від народження до початкової школи: немовлячий, ранній, дошкільний та молодший шкільний вікові періоди

Ця тема охоплює етапи психічного розвитку дітей від народження до початкової школи. Немовлячий період характеризується розвитком сенсомоторних навичок, базових емоцій та прив'язаностей. Ранній дитячий вік включає формування базових когнітивних та мовних навичок, розвиток уяви та першочергових соціальних навичок. Дошкільний вік відзначається активним розвитком уяви, гри, основних соціальних та емоційних навичок, а також початком формування моралі. Молодший шкільний вік характеризується розвитком абстрактного мислення, логічних навичок, систематизації знань та поглиблення соціальної інтеграції. Обговорюються психологічні кризи та завдання кожного вікового періоду, а також фактори, що впливають на успішність розвитку.

Тема 7. Психологічні особливості розвитку та формування особистості в підлітковому віці. Юнацький вік. Вік дорослості. Особливості розвитку зрілої особистості. Психологія пізнього віку

Ця тема охоплює різні стадії розвитку особистості після дитинства. Підлітковий вік характеризується пошуком ідентичності, формуванням самосвідомості, емоційною нестабільністю та соціальною активністю. Юнацький вік включає закріплення професійних та особистих цілей, розвиток незалежності та відповідальності. Вік дорослості відзначається стабілізацією особистісних характеристик, досягненням професійних та сімейних цілей, а також розвитком емоційної зрілості. Зріла особистість характеризується самореалізацією, підтримкою соціальних зв'язків, а також здатністю до рефлексії та прийняття життєвих викликів. Психологія пізнього віку фокусується на адаптації до вікових змін, збереженні когнітивних функцій, підтримці соціальної активності та якості життя у старшому віці.

Змістовий модуль 2: Спеціальна психологія

Тема 8. Передумови виникнення спеціальної психології та її філософська основа

Ця тема охоплює історичні та філософські аспекти виникнення спеціальної психології як окремої галузі науки. Розглядаються соціальні та культурні потреби, що призвели до розвитку спеціальних підходів до вивчення осіб з особливими потребами. Аналізуються філософські концепції, що лежать

в основі спеціальної психології, включаючи гуманістичні та інклюзивні підходи. Обговорюється взаємозв'язок спеціальної психології з іншими дисциплінами, такими як педагогіка, соціологія, медицина.

9. Предмет, завдання, мета та пріоритети спеціальної психології на сучасному етапі

Ця тема визначає ключові аспекти спеціальної психології, включаючи її предмет дослідження – психічні процеси та поведінку осіб з особливими потребами. Завдання спеціальної психології включають діагностику, корекцію, підтримку та реабілітацію таких осіб. Мета полягає в покращенні якості життя, соціальної адаптації та інтеграції осіб з інвалідністю. Обговорюються сучасні пріоритети спеціальної психології, такі як інклюзивна освіта, розробка індивідуальних програм підтримки, використання новітніх технологій у корекційній роботі.

Тема 10. Структура та особливості процесу розвитку дітей із психофізичними та інтелектуальними порушеннями

Ця тема присвячена аналізу особливостей розвитку дітей з різними видами психофізичних та інтелектуальних порушень. Розглядаються класифікації порушень, їх симптоматика та вплив на когнітивні, емоційні та соціальні аспекти розвитку. Обговорюються етапи розвитку таких дітей, особливості навчання та виховання, а також потреби у спеціалізованих послугах та підтримці. Аналізуються фактори, що впливають на успішну адаптацію та інтеграцію дітей з порушеннями у суспільстві.

Тема 11. Поняття та суть корекційно-виховного процесу навчання та виховання, специфічні проблеми в сенсорній, моторній, інтелектуальній та емоційних сферах

Ця тема охоплює основні принципи та методи корекційно-виховного процесу, спрямованого на підтримку та розвиток дітей з особливими потребами. Розглядаються підходи до корекції сенсорних (зір, слух), моторних (рухових) навичок, інтелектуальних здібностей та емоційної сфери. Обговорюються специфічні проблеми, з якими стикаються такі діти, та методи їх подолання через індивідуалізовані програми навчання та виховання. Аналізуються ролі психолога, педагога та інших фахівців у цьому процесі.

Тема 12. Соціально-психологічні проблеми дітей з особливими потребами. Психолого-педагогічний супровід їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл.

Ця тема розглядає соціально-психологічні виклики, з якими стикаються діти з особливими потребами, включаючи стигматизацію, дискримінацію, соціальну ізоляцію та труднощі інтеграції в загальноосвітні установи. Обговорюється роль психолого-педагогічного супроводу у процесі інклюзивної освіти, методи підтримки та адаптації таких дітей у класах. Визначається поняття інтелектуальних порушень, їх класифікація, причини виникнення (генетичні, біологічні, соціальні) та характеристика. Аналізуються

стратегії роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями для забезпечення їх успішної адаптації та навчання.

Тема 13. Основні форми психічного розвитку у дітей. Клініко-педагогічна характеристика дітей із ЗПР

Ця тема охоплює різні форми психічного розвитку дітей, включаючи нормальні та патологічні форми. Розглядаються ключові аспекти психічного розвитку, такі як когнітивні, емоційні, соціальні та моторні навички. Особлива увага приділяється характеристиці дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР), включаючи симптоми, причини виникнення, діагностику та клініко-педагогічні підходи до роботи з такими дітьми. Обговорюються методи корекції та підтримки, спрямовані на стимулювання психічного розвитку та інтеграцію дітей із ЗПР у соціальне середовище.

Тема 14. Особливості зорового та слухового сприймання у дітей. Причини та ступені їх порушень. Основні закономірності розвитку мови.

Причини порушень та їх види

Ця тема присвячена вивченню сенсорних систем зору та слуху у дітей, їх розвитку та можливих порушень. Розглядаються анатомічні та функціональні особливості зорової та слухової систем, етапи їх розвитку в дитинстві. Аналізуються причини порушень зору (наприклад, далекозорість, короткозорість, астигматизм) та слуху (відхилення в структурі вуха, нейронні порушення), а також ступені їх вираженості та вплив на загальний розвиток дитини. Обговорюються закономірності розвитку мови, включаючи фонетичний, лексичний, граматичний та семантичний рівні. Визначаються причини мовленнєвих порушень (фізіологічні, психологічні, соціальні) та їхні види (затримка мовлення, дисфазія, афазія).

Тема 15. Початкові прояви та причини психопатичних форм поведінки дітей при нервово-психічних захворюваннях. Порушення опорно-рухового апарату (ДЦП)

Ця тема охоплює ранні ознаки психопатичних форм поведінки у дітей, які страждають на нервово-психічні захворювання. Розглядаються симптоми, що свідчать про психічні порушення, такі як агресивність, тривожність, депресивні стани, порушення соціальної поведінки. Аналізуються причини виникнення психопатичних форм поведінки, включаючи біологічні, психологічні та соціальні фактори. Особлива увага приділяється дітям з порушеннями опорно-рухового апарату, зокрема церебральним паралічем (ДЦП). Розглядаються фізичні та психічні аспекти впливу ДЦП на розвиток дитини, методи реабілітації, психологічної підтримки та інтеграції в соціальне середовище.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	у с ь о го	у тому числі			у с ь о го	у тому числі			
		ле кц її	семі нар ські зан яття	пра кти чні зан яття		само стійн а робот а	ле кц її	се мі нар ські зан яття	сам ості йна роб ота
Змістовий модуль 1. Загальна психологія									
1. Психологія як наука та як професія	10	2	4		4	13	-	-	13
2. Відчуття. Сприймання. Увага	14	2	8		4	13	2	2	9
3. Мислення. Мовлення. Уява. Пам'ять	14	2	8		4	13	-	2	11
4. Емоції та почуття. Воля. Темперамент та характер. Здібності.	14	2	8		4	12	2	2	8
5. Психологія особистості.	10	2	4		4	12	-	-	12
6. Психологічні особливості розвитку дітей від народження до початкової школи: немовлячий, ранній, дошкільний та молодший шкільний вікові періоди	14	2	8		4	14	2	2	10
7. Психологічні особливості розвитку та формування особистості в підлітковому віці. Юнацький вік. Вік дорослості. Особливості розвитку зрілої особистості. Психологія пізнього віку.	14	2	8		4	11	2	2	7
Разом за змістовим модулем	90	14	48		28	90	8	10	72
Змістовий модуль 2. Спеціальна психологія									
8. Передумови виникнення спеціальної психології та її філософська основа.	10	2	4		4	10	-	-	10
9. Предмет, завдання, мета та пріоритети спеціальної психології на сучасному етапі.	10	2	4		4	10	-	2	8
10. Структура та особливості	10	2	4		4	10	2	2	6

процесу розвитку дітей психофізичним та інтелектуальними розладами									
11. Поняття та суть корекційно-виховного процесу навчання та виховання, специфічні проблеми в сенсорній, моторній, інтелектуальній та емоційних сферах	12	2	8		2	12	2	-	8
12. Соціально-психологічні проблеми дітей з особливим потребами. Психолого-педагогічний супровід їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл. Поняття діти з інтелектуальними порушеннями. Причини виникнення та характеристика їх.	12	2	8		2	12		-	10
13. Основні форми психічного розвитку у дітей. Клініко-педагогічна характеристика дітей з ЗПР.	12	2	8		2	12	2	2	8
14. Особливості зорового та слухового сприймання в дитячому віці. Причини та степені їх порушень. Основні закономірності розвитку мови. Причини порушень та їх види.	12	2	8		2	12		2	10
15. Початкові прояви та причини Психопатичних форм поведінки дітей при нервово психічних хворобах. Порушення опорнорухового апарату ДЦП.	12	2	8		2	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем	90	16	52		22	90	8	10	72
Підсумковий тест	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього годин	180	30	100		50	180	16	20	144

4.3. Теми лекцій

№ теми	Назва теми	кількість годин	
		денна форма	заочн а форма
1	Психологія як наука та як професія	2	-
2	Відчуття. Сприймання. Увага	2	2
3	Мислення. Мовлення. Уява. Пам'ять	2	-
4	Емоції та почуття. Воля. Темперамент та характер. Здібності.	2	2
5	Психологія особистості.	2	-

6	Психологічні особливості розвитку дітей від народження до початкової школи: немовлячий, ранній, дошкільний та молодший шкільний вікові періоди	2	-
7	Психологічні особливості розвитку та формування особистості в підлітковому віці. Юнацький вік. Вік дорослості. Особливості розвитку зрілої особистості. Психологія пізнього віку.	2	2
8	Передумови виникнення спеціальної психології та її філософська основа.	2	-
9	Предмет, завдання, мета та пріоритети спеціальна психологія на сучасному етапі.	2	-
10	Структура та особливості процесу розвитку дітей психофізичним та інтелектуальними розладами	2	2
11	Поняття та суть корекційно-виховного процесу навчання та виховання, специфічні проблеми в сенсорній, моторній, інтелектуальній та емоційних сферах	2	-
12	Соціально-психологічні проблеми дітей з особливими потребами. Психолого-педагогічний супровід їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл. Поняття діти з інтелектуальними порушеннями. Причини виникнення та характеристика їх.	2	-
13	Основні форми психічного розвитку у дітей. Клініко-педагогічна характеристика дітей з ЗПР.	2	2
14	Особливості зорового та слухового сприймання в дитячому віці. Причини та степені їх порушень. Основні закономірності розвитку мови. Причини порушень та їх види.	2	2
15	Початкові прояви та причини Психопатичних форм поведінки дітей при нервово психічних хворобах. Порушення опорнорухового апарату ДЦП.	2	2
	Всього годин	30	14

4.4. Теми семінарських занять

№ теми	Назва теми	кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Психологія як наука та як професія	4	-
2	Відчуття. Сприймання. Увага	8	2
3	Мислення. Мовлення. Уява. Пам'ять	8	2
4	Емоції та почуття. Воля. Темперамент та характер. Здібності.	8	2
5	Психологія особистості.	4	-
6	Психологічні особливості розвитку дітей від народження до початкової школи: немовлячий, ранній, дошкільний та молодший шкільний вікові періоди	8	2
7	Психологічні особливості розвитку та формування особистості в підлітковому віці. Юнацький вік. Вік дорослості. Особливості розвитку зрілої особистості. Психологія пізнього віку.	8	2
8	Передумови виникнення спеціальної психології та її філософська основа.	4	-
9	Предмет, завдання, мета та пріоритети спеціальна психологія на сучасному етапі.	4	2

10	Структура та особливості процесу розвитку дітей психофізичним та інтелектуальними розладами	4	2
11	Поняття та суть корекційно-виховного процесу навчання та виховання, специфічні проблеми в сенсорній, моторній, інтелектуальній та емоційних сферах	8	-
12	Соціально-психологічні проблеми дітей з особливими потребами. Психолого-педагогічний супровід їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл. Поняття діти з інтелектуальними порушеннями. Причини виникнення та характеристика їх.	8	-
13	Основні форми психічного розвитку у дітей. Клініко-педагогічна характеристика дітей з ЗПР.	8	2
14	Особливості зорового та слухового сприймання в дитячому віці. Причини та ступені їх порушень. Основні закономірності розвитку мови. Причини порушень та їх види.	8	2
15	Початкові прояви та причини. Психопатичних форм поведінки дітей при нервово психічних хворобах. Порушення опорно-рухового апарату ДЦП.	8	2
	Всього годин	10	20

4.5. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Підготувати проект у вигляді презентації на одну із запропонованих тем, обсягом 20–25 слайдів. Структура презентації є довільною, проте може містити такі компоненти: план, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури). Вітається використання відеофрагментів, фото та інших матеріалів.

1. Сучасні підходи до діагностики дітей з розладами аутистичного спектра.
2. Психологічні особливості формування комунікативних навичок у дітей з інтелектуальними порушеннями.
3. Сенсорна інтеграція як метод корекції у спеціальній психології.
4. Розвиток емоційно-вольової сфери дітей із синдромом Дауна.
5. Психологічна абілітація дітей з аутизмом у системі раннього втручання.
6. Особливості пам'яті у дітей з інтелектуальними порушеннями.
7. Використання ігротерапії у роботі з дітьми із ЗПР (затримкою психічного розвитку).
8. Психокорекційна робота з дітьми, які мають порушення мовлення.
9. Психологічна підтримка сімей, що виховують дитину з ООП.
10. Особливості розвитку мислення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
11. Труднощі адаптації дітей з порушеннями слуху в інклюзивному середовищі.
12. Емоційні прояви у дітей з порушеннями зору та шляхи психологічної підтримки.
13. Використання арт-терапії у корекційній роботі зі школярами з ООП.
14. Психологічні аспекти агресивної поведінки у дітей з особливими освітніми потребами.

15. Соціалізація дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивної освіти.

16. Особливості самосвідомості підлітків із порушеннями слуху.

17. Можливості використання інформаційних технологій у психокорекційній роботі з дітьми з ООП.

18. Нейропсихологічні аспекти розвитку дітей з аутизмом.

5. Засоби оцінювання, методи навчання та демонстрування результатів навчання

Методи навчання

Репродуктивні, проблемні та частково-пошукові, інтерактивні та активні методи.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, робота з літературою, участь у дискусії.

Практичні (вправи, практичні роботи).

Методи контролю

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування.

Методи письмового контролю: тести.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз тощо.

5. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Загальна та спеціальна психологія» використовуються такі форми контролю:

– поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на семінарських заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи;

– підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (тестування на сервері електронних ресурсів MOODLE у термін, визначений графіком підсумкового контролю).

6. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

За роботу на семінарському занятті студент може отримати максимум **2 бали**.

2 балів: студент дає повну, ґрунтовну, аргументовану відповідь, розкриває і науково обґрунтовує теоретичні положення, виявляє уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, висловлює власні судження та особисте ставлення; відповідь відзначається системністю, послідовністю, логічністю викладу думок і творчим підходом.

1,5-1,9 бали: студент з похибками демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питаннях семінару, допускає помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

1-1,4 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу семінарського заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає

основної термінології, не вмiє висловлюватися логiчно.

0,5-0,9 бали: вiдповiдь на питання є фрагментарною, у нiй допущенi суттєвi помилки.

0,1-0,4 бал: студент не володiє знаннями з семiнарського заняття, вiдповiдь неправильна.

0 балiв: вiдповiдь на питання вiдсутня.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, якi глибоко вол одiють матерiалом, чiтко визначили його змiст; зробили глибокий системний аналіз змiсту виступу, виявили новi iдеї та положення, що не були розглянутi, але суттєво впливають на змiст доповiдi, надали власнi аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, якi виклали матерiал з обговорюваної теми, що доповнює змiст виступу, поглиблює знання з цiєї теми та висловили власну думку.

Суттєвi запитання до доповiдачiв:

2 бали отримують студенти, якi своїм запитанням до виступаючого суттєво i конструктивно можуть доповнити хiд обговорення теми.

1 бал отримують студенти, якi у своєму запитаннi до виступаючого вимагають додаткової iнформацiї з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, якi вiльно володiють усiм навчальним матерiалом, орієнтуються в темi та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, якi частково володiють матерiалом та можуть окреслити лише деякi проблеми теми.

Оцiнювання самостiйної роботи здобувачiв:

Оцiнювання самостiйної роботи здобувачiв, яка передбачена в темi поряд з аудиторною роботою, здiйснюється пiд час поточного контролю теми на вiдповiдному аудиторному заняттi.

Критерiї оцiнювання IНДЗ

Максимальна оцiнка – 20 балiв.

1. Обгрунтування актуальностi проблеми (2 бали).
2. Повнота у розкриттi теми (3 бали).
3. Оригiнальностi i доказовiсть суджень (6 балiв).
4. Структурованiсть викладу матерiалу (6 балiв).
5. Дотримання вимог щодо технiчного оформлення (3 бали).

10. Розподiл балiв, якi отримують студенти

1 МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ (поточне тестування та самостійна робота)																	Підсумкове тестування	Сума
Змістовий модуль I								Змістовий модуль II										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Тест	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ		
2	2	2	2	2	2	2	20	2	2	2	2	2	2	2	2	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійний проектор – демонстрація презентацій.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету – проведення підсумкового контролю.

8. Рекомендована література

1. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЛПС, 2020. 124 с.
2. Вікова і педагогічна психологія / ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, В. О. Огороднійчук та ін. 2-е вид., допов. Київ : Каравела, 2009. 400 с.
3. Вишньовський В., Козак М. Формування комунікативних навичок у дітей з розладами аутичного спектру. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 202–209.

4. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, В. О. Соловієнко ; за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ : Форум, 2000. 543 с.
5. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 294 с.
6. Корольчук М. С. Психологія : схеми, опорні конспекти, методики : навч. посіб. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2009. 320 с.
7. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2004. 248 с.
8. Козак М. Агресивна поведінка в підлітків. Збірник тез Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». 2018. Т. 2. С. 101–102.
9. Козак М. Зв'язок темпераменту людини з поведінкою в екстремальних ситуаціях. Збірник тез Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». 2018. Т. 2. С. 105–106.
10. Козак М. Сенсорний розвиток немовляти. Збірник тез Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». 2018. Т. 2. С. 108–110.
11. Козак М. М. Вплив раннього втручання на розвиток мовних навичок у дітей з аутизмом. Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики ХХІ століття. 2023. Т. 14.
12. Козак М. М. Діагностика функціонального рівня дитини з аутизмом як база для індивідуальної програми абілітації. Спеціальна освіта: виклики та перспективи. 2025. № 1. С. 55–67.
13. Козак М. М. Формування комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектра : магістер. роб. Тернопіль : ТНТУ, 2021. Рукопис.
14. Козак М. М. Формування соціальної взаємодії у дітей з аутизмом. Світ наукових досліджень. Вип. 27 : матеріали конференції (Тернопіль–Ополе, 22–23 лют. 2024 р.). Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2024. С. 72.
15. Козак М. М., Білінська Т. І. Психологічна підтримка сімей дітей з розладами аутичного спектра в умовах війни. Психологія та педагогіка ХХІ століття. Хмельницький : ХГПА, 2025. С. 88–92.
16. Козак М. М., Періг І. М. Сюжетно-рольова гра як фактор психічного розвитку сучасного дошкільника. Збірник тез VII Міжнародної науково-технічної конференції. 2018. Т. 3. С. 181–182.
17. Козак М. М., Супрун М. О. Психолого-педагогічна абілітація дітей з розладом аутистичного спектра в умовах системи раннього втручання. Наука та освіта в умовах викликів сьогодення. 2023. С. 115.
18. Козак М., Вишньовський В. Алалія як системний недорозвиток мовлення. Збірник тез X Міжнародної конференції. 2021. С. 93–94.
19. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2006. 384 с.
20. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3–7 років : монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 354 с.

21. Кузьмінський В. С., Слозанська Г. І. Рання діагностика та корекція психічного розвитку дітей : навч. посіб. Тернопіль : ТНПУ, 2020. 312 с.
22. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. Київ, 2005. 128 с.
23. Логопедія / Шеремет М. К., Тарасун В. В., Конопляста С. Ю. та ін. ; за ред. М. К. Шеремет. Київ : Слово, 2010. 678 с.
24. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2004. 272 с.
25. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці. Київ : Наукова думка, 1998. 226 с.
26. Максименко С. Д., Клименко В. В., Толстоухов А. В. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості. Київ : Європейський ун-т, 2010. 312 с.
27. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. Київ : Вища школа, 2001. 487 с.
28. М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальної психології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2000. 183 с.
29. Основи практичної психології : підручник / за заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Київ : Либідь, 2003. 536 с.
30. Основи психології : підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ : Либідь, 2002. 630 с.
31. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 373 с.
32. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Короткий довідник з дитячої психології. Рівне, 2008. 55 с.
33. Пацула І. Н. До питання розвитку мовлення у дітей із синдромом Дауна. Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2024. № 2(11). С. 125–132.
34. Пацула І. Н. Проблеми та виклики ранньої діагностики мовленнєвих порушень у дітей.
35. Слозанська Г. І., Криницька І. С., Скочко М. М. Раннє втручання у роботі з дітьми з інвалідністю. *Social Work and Education*. 2023. № 10(4). С. 486–502.
36. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 520 с.
37. Шульженко Д. М. Психолого-педагогічні аспекти підтримки дітей з аутизмом : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2022. 248 с.
38. Schreibman L., Dawson G., Stahmer A. C. et al. Naturalistic Developmental Behavioral Interventions: Empirically Validated Treatments for Autism Spectrum Disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 2020. Vol. 50(12). P. 4258–4272.
39. Volkmar F. R., Reichow B., McPartland J. C. (Eds.). *Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders*. 5th ed. New York : Wiley, 2021.
40. Zablotsky B., Black L. I., Maenner M. J. et al. Prevalence and Trends of Developmental Disabilities among Children in the United States: 2009–2022. *Pediatrics*. 2023. Vol. 152(1). e2022059994.

